

FƏRDİ QƏZA SİĞORTASI QAYDALARI

I Fəsil Ümumi müddəalar

Maddə 1. Əsas anlayışlar

Bu Qaydalarda və bu Qaydalar əsasında bağlanmış Sığorta müqavilələrində aşağıdakı əsas anlayışlardan istifadə olunur:

- **Sığortaçı** – Qanun əsasında sığorta fəaliyyətini həyata keçirmək üçün müvafiq lisenziyaya malik olan, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan sığorta hadisəsi baş verdiyi halda qanunvericiliklə və ya müqavilə ilə müəyyən olunmuş qaydada sığorta ödənişini vermək öhdəliyi daşıyan sığorta müqaviləsinin tərəfi olan yerli hüquqi şəxs;
- **Sığortalı** - sığorta haqqı ödəyən, sığorta obyektinin sığorta etdirilməsində sığorta marağı olan sığorta müqaviləsinin tərəfi;
- **Sığorta olunan** - Sığorta müqaviləsi əsasında əmlak mənafeləri sığortalanan şəxs; Əgər sığorta müqaviləsində başqa Sığorta olunan göstərilməmişdirsə, Sığortalı eyni zamanda Sığorta olunan hesab olunur.
- **Faydalanan şəxs** - Sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığorta ödənişi verilməli olan şəxsdir; Sığorta müqaviləsində Faydalanan şəxs qismində başqa şəxs nəzərdə tutulmamışdırsa, Sığortalı və (və ya) Sığorta olunan Faydalanan şəxs sayılır;
- **Sığorta obyektı** - Sığorta olunanın həyatı, sağlamlığı və əmək qabiliyyəti ilə bağlı Sığortalının qanuna zidd olmayan əmlak mənafeləri;
- **Sığorta hadisəsi** – qanunvericiliyə və ya Sığorta müqaviləsinə görə sığorta ödənişinin Sığortalıya, Sığorta olunana və ya digər faydalanan şəxslərə ödənilməsi üçün əsas olan, Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən hadisə və ya yaranan hal;
- **Sığorta müddəti** – sığorta risklərinin sığortalandığı müddət;
- **Sığorta məbləği** – sığortalanmış risklər üzrə Sığortaçının öhdəliyinin qanunvericilik, yaxud müqavilə ilə müəyyənləşdirilmiş məbləğlə ifadə olunan son həddi;
- **Sığorta tarifi** – sığorta haqqının hesablanması üçün müəyyən edilən faiz dərəcəsi;
- **Sığorta haqqı** – risklərin qəbul edilməsi və ya bölüşdürülməsi müqabilində Sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan qaydada Sığortalının Sığortaçıya ödəməli olduğu pul məbləği;
- **Sığorta ödənişi** – sığorta hadisəsi baş verdikdə Sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq Sığortaçı tərəfindən ödənilən maliyyə kompensasiyası;
- **Mühüm şərtlər** – Sığorta müqaviləsində, yaxud Sığorta şəhadətnaməsində göstərilmiş və Sığortalı tərəfindən yerinə yetirilməməsi Sığortaçının sığorta ödənişi verməkdən imtina etməsi və ya Sığorta müqaviləsinə, yaxud Sığorta şəhadətnaməsinə ləğv və ya xitam etməsi üçün əsas olan şərtlər;
- **Sığortanın ərazisi** - sığorta təminatının qüvvədə olduğu ərazi;
- **Ümumi əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsi** - vaxt keçdikcə tam bərpa oluna bilən, ümumi əmək qabiliyyətinin müvəqqəti olaraq itirilməsi;
- **Ümumi əmək qabiliyyətinin daimi itirilməsi** (əlillik) – bədbəxt hadisə baş verəndən müəyyən vaxt keçdikdən sonra tam bərpa oluna bilməyən, ümumi əmək qabiliyyətinin tam və ya qismən itirilməsi.

Maddə 2. Sığorta predmeti

Bu Qaydalara əsasən sığorta predmeti Sığorta olunanların həyatı, sağlamlığı və əmək qabiliyyətidir.

Maddə 3. Sığorta sinfi

Bu Qaydalara əsasən təqdim olunan sığorta növü fərdi qəza sığortası sinfinə aiddir.

II Fəsil Sığorta təminatı

Maddə 4. Sığorta riskləri

- 4.1. Sığortaçı ilə Sığortalı razılığa gəlirlər ki, əgər sığortanın qüvvədə olduğu müddət ərzində bu Qaydaların istisnaların qüvvəsi altına düşməyən fərdi qəza hadisəsinin təsiri nəticəsində Sığorta olunanın həyat və sağlamlığına ziyan dəyərsə və ya o, həlak olarsa, Sığortaçı Sığorta olunana və ya onun qanuni vərəsələrinə Sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan sığorta məbləği çərçivəsində sığorta ödənişi verəcək.
- 4.2. Bu sığorta Sığorta olunanın həyat və sağlamlığına aşağıdakı ziyanın dəyməsinə səbəb olan fərdi qəzalara qarşı təminat verir:
  - 4.2.1. Ümumi əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsi;
  - 4.2.2. Ümumi əmək qabiliyyətinin daimi itirilməsi;
  - 4.2.3. Ölüm.

Maddə 5. Fərdi qəza

- 5.1. "Fərdi qəza" sığortası dedikdə sığorta olunan bədbəxt hadisə, yaxud xəstəlik nəticəsində öldükdə, ümumi, yaxud peşə əmək qabiliyyətini tam və ya qismən itirdikdə, yaxud bədbəxt hadisə nəticəsində sağlamlığına başqa cür xəsarət dəydikdə, müqavilədə müəyyən edilən məbləğdə, həmçinin sığorta olunanın əlavə xərclərinin əvəzinin tam və ya qismən ödənilməsi miqdarında ona sığorta ödənişinin həyata keçirilməsini nəzərdə tutan sığorta sinifi başa düşülür.
- 5.2. Xəstəlik, patalogiya və digər daxili səbəblər fərdi qəzalara aid edilmir.

Maddə 6. Sığorta təminatına məhdudiyətlər

Aşağıdakı şəxslər sığorta təminatından istisna olunurlar:

- 6.1. I və II qrup əlillər;
- 6.2. Sığorta müqaviləsi bağlanan zaman yaşı 16-dan az və ya 65-dən çox olan şəxslər;
- 6.3. Narkoloji, psixonevroloji, vərəməqarşı, dəri-venereoloji dispanserlərdə uçota durmuş şəxslər;
- 6.4. Sığorta hadisəsi baş verdiyi zaman narkotik maddələrin, spirtli içkilərin və ya hər hansı zəhərləyici maddələrin təsiri altında olan şəxslər;
- 6.5. Onkoloji xəstələr, ürək-damar çatışmazlığı olan xəstələr, qazanılmış immun çatışmazlığı sindromu (QİÇS) ilə xəstələnmiş şəxslər, immun çatışmazlığı virusuna (İÇV) yoluxmuş şəxslər;
- 6.6. Sığorta müqaviləsi bağlanan zaman psixi xəstəliyi olan şəxslər (əqli zəiflik, epilepsiya və sinir sisteminin digər pozuntuları).

Maddə 7. Sığorta risklərindən istisnalar

- 7.1. Bu sığorta aşağıdakı hadisə və halların təsirinin nəticəsi olaraq Sığorta olunanın həyat və sağlamlığına dəyən ziyana qarşı təminat vermir:
  - 7.1.2. Spirtli içkilərin, iflicin, epileptik tutmanın, Sığorta olunanın bütün bədənində təsir edən qıcolmanın digər növlərinin təsiri və ya Sığorta olunanın psixi pozuntuları və ya huşunu itirməsi nəticəsində baş verən fərdi qəzalar. Bu istisna səhhətin belə pozulması hallarının və ya epilepsik tutmanın bu sığorta müqaviləsi ilə təminat verilən fərdi qəza hadisəsinin nəticəsində baş verməsi hallarında tətbiq edilmir.
  - 7.1.3. Sığorta olunanın qəsdən cinayət əməlini törətməsi və ya törətmək cəhdi nəticəsində baş verən fərdi qəzalar;
  - 7.1.4. Bilavasitə və ya dolayı yolla hərbi əməliyyatlar, vətəndaş müharibəsi və digər hərbi tədbirlərlə bağlı baş verən fərdi qəzalar;
  - 7.1.5. Sığorta olunanın belə iğtişəsləri təşkil edən şəxslərin tərəfindən çıxış etməsi şərtlə daxili iğtişəslərin səbəb olduğu fərdi qəzalar;
  - 7.1.6. Aşağıdakı hallar nəticəsində sığorta olunanla bağlı baş verən fərdi qəza hadisələri:
    - a) Mühərriksiz uçuş vasitəsindən, mühərrikli deltaplandan, səsdən daha sürətlə hərəkət edən təyyarədən, kosmik uçuş vasitələrindən istifadə, həmçinin paraşütlə tullanma;
    - b) Sığorta olunanın təyyarəçi və ya uçuş aparatında heyət üzvü, həmçinin sərnişin olması;
    - c) Uçuş vasitələrindən istifadə etməklə işlərin görülməsi;
  - 7.1.7. Yüksək sürətin əldə edilməsi üçün nəqliyyat vasitəsindən təlim məqsədi ilə istifadə edilməsi hallarında nəqliyyat vasitəsinin sərnişini kimi idman tədbirlərində iştirak etməsi zamanı Sığorta olunanla baş verən fərdi qəzalar;
  - 7.1.8. Nüvə enerjisindən istifadə ilə bilavasitə və ya dolayı yolla əlaqəli olan fərdi qəzalar;
  - 7.1.9. Şüalanmanın səbəb olduğu səhhətin pozulması halları;
  - 7.1.10. Sığorta olunanın özünün öz üzərində və ya Sığortalının təlimatı ilə hər hansı digər şəxsin Sığortalıya tətbiq etdiyi terapevtik və ya təcili müayinə metodlarının tətbiqi nəticəsində Sığorta olunanın səhhətinə ziyan dəyməsi;
Lakin terapevtik və ya təcili müayinə, həmçinin rentgen diaqnostikasına zərurət, bu sığorta müqaviləsi ilə təminat verilən sığorta hadisəsindən irəli gəlsə, sığorta təminatı öz qüvvəsini saxlamış sayılır.
  - 7.1.11. İnfeksiya;
Lakin sığorta təminatı, Sığorta olunanın bu Sığorta müqaviləsi ilə təminat verilən fərdi qəza hadisəsinin nəticəsində infeksiyaya yoluxması halında öz qüvvəsini saxlayır. Özü-özlüyündə ciddi zədələnmiş klinik əlamətləri olmayan, lakin xəstəlik törədicilərinin orqanizmə dərhal və ya müəyyən müddətdən sonra daxil olmasına şərait yaradan dəri qatının və ya selikli qişanın zədələnməsi halları fərdi qəza hadisəsinin nəticəsində baş verən zədələnməyə aid edilmir.
  - 7.1.12. Sərt və ya maye şəkili cisimlərin udulması nəticəsində yaranan zəhərlənmə;
  - 7.1.13. Qarın yırtığı;
Qarın yırtığının sığorta müqaviləsi ilə təminat verilən sığorta hadisəsinin səbəb olduğu xarici fiziki təsirin nəticəsində baş verməsi hallarında sığorta təminatı öz qüvvəsini saxlamaqda davam edir.
  - 7.1.14. Bağların zədələnməsi, həmçinin daxili qansızma və ya beyinə qansızması.
Səhhətin belə pozulmasının əsas səbəblərinin bu sığorta müqaviləsi ilə təminat verilən sığorta hadisəsinin olması halında sığorta təminatı öz qüvvəsini saxlamaqda davam edir.

- 7.1.15. Səbəbi baş vermiş hadisədən asılı olmayaraq yaranan psixi pozuntular;
- 7.1.16. Hər hansı növdən olan xəstəlik;
- 7.1.17. Sığorta olunanın və ya faydalanan şəxsin sığorta hadisəsinin baş verməsinə yönələn qərəzli hərəkətləri;
- 7.1.18. Nüvə partlayışının təsiri, radiasiya və radioaktiv partlayışının təsiri, radiasiya və radioaktiv şüalanma;
- 7.1.19. Müharibə, hər cür xalq iğtişaşları, qiyam və tətillər;
- 7.1.20. Sığorta olunanın spirtli içkilərin, narkotik və ya zəhərli maddələrin təsiri altında olması;
- 7.1.21. İdarə edilməsi üçün xüsusi icazə tələb olunan nəqliyyat vasitəsinin belə icazə olmadan Sığorta olunan tərəfindən idarə edilməsi;
- 7.1.22. Sığorta olunanın da içərisində olduğu nəqliyyat vasitəsinin idarəsini sürücülük vəsiqəsi olmayan və ya spirtli içkilərin, narkotik və ya zəhərli maddələrin təsiri altında olan şəxsə verməsi;
- 7.1.23. Sığortalının və ya Sığorta olunanın fərdi qəzanın meydana gəlməsinə birbaşa və ya dolaylı yolla səbəb olan cinayət tərkibli əməl törətməsi və ya törətmək cəhdi;
- 7.1.24. Psixi və ya ağır əsəb pozuntuları, hipertoniya xəstəliyi (insult) epileptik ürəkkeçmələr (tutmalar);
- 7.1.25. Sunami, zəlzələ və ya vulkan püskürməsi;
- 7.1.26. Zöhrəvi xəstəliklər, qazanılmış immun çatışmazlığı sindromu (QİÇS) və immun çatışmazlığı virusu (İÇV) ilə əlaqədar meydana gələn bütün xəstəliklər;
- 7.1.27. Hamiləlik və ya doğuş;
- 7.1.28. Sığorta olunanın qəsdən özünü təhlükəyə məruz qoyması (insan həyatını xilas etmək cəhdləri istisna olmaqla), qəsdən özünə xəsarət yetirməsi, intihar və ya ona cəhd etməsi və ya tibbi məsləhətə riayət etməməsi;
- 7.1.29. Sığorta olunanın hər hansı yolla zəhərlənməsi;
- 7.2. Əgər Sığorta müqaviləsində başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, bu sığorta həmçinin aşağıdakıların səbəb olduğu ölüm və ya bədən xəsarəti hallarını əhatə etmir:
  - 7.2.1. Ov, alpinizm, planerizm, speleologiya (maralları öyrənməklə əlaqədar elm), paraşütlə tullanma, sualtı idman növləri, qış idman növləri, reqbi, polo, döyüş sənətləri, motosiklet və at sürmə, su xizək, hər hansı idman yarışlarında iştirak və ya belə yarışlara hazırlıq məşqlərində, həmçinin həyat və sağlamlıq üçün yüksək təhlükə yaradan məşğuliyyət.

Maddə 8. Sığortanın ərazisi

- 8.1. Bu Qaydalar əsasında verilən sığorta təminatı sığorta müqaviləsində göstərilmiş ərazi həddlərində baş verən fərdi qəzaları əhatə edir.
- 8.2. Sığorta müqaviləsində sığorta təminatının qüvvədə olduğu ərazi göstərilmədikdə sığorta təminatı yalnız Azərbaycan Respublikasının ərazisində qüvvədədir.

III Fəsil

Tərəflərin hüquq və vəzifələri

Maddə 9. Sığortaçının hüquqları

- 9.1. Sığortalının verdiyi məlumatların düzgünlüyünü yoxlamaq;
- 9.2. Sığortalının sığortalanma haqqında ərizədə qoyulan suallara qəsdən həqiqətə uyğun olmayan cavablar verməsi sığorta müqaviləsinin qüvvəyə mindiyi tarixdən sonra aşkar edildikdə, həmin müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsi tələbi ilə çıxış etmək;
- 9.3. Qanunla və bu Qaydalarda nəzərdə tutulmuş digər hüquqlardan istifadə etmək.

Maddə 10. Sığortaçının vəzifələri

- 10.1. Sığortalıya bu Qaydalar əlavə edilmiş sığorta şəhadətnaməsi vermək;
- 10.2. Sığorta hadisəsi hesab edilə bilən, araşdırılması və ya qeydə alınması tələb olunan hadisələr barədə səlahiyyətli dövlət orqanlarına belə hadisələrin baş verməsi faktını və (və ya) səbəbini, habelə nəticələrini təsdiq edən sənədin alınması üçün yazılı sorğu göndərmək;
- 10.3. Qanunla və bu Qaydalarda nəzərdə tutulan digər vəzifələri yerinə yetirmək.

Maddə 11. Sığortalının hüquqları

- 11.1. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortalı sığortaçının müstəqil auditor tərəfindən təsdiqlənmiş illik balansı və fəaliyyətinin illik yekunlarına dair maliyyə nəticələri ilə tanış olmaq;
- 11.2. Sığorta şəhadətnaməsi itdiyi halda sığortaçıdan onun dublikatını almaq;
- 11.3. Sığorta müqaviləsinin şərtləri və bu Qaydalar barədə sığortaçıdan izahatlar almaq;
- 11.4. Sığorta müqaviləsinin şərtlərinin dəyişdirilməsi təklifi ilə çıxış etmək;
- 11.5. Qanunla və bu Qaydalarda nəzərdə tutulmuş digər hüquqlardan istifadə etmək.

Maddə 12. Sığortalının vəzifələri

- 12.1. Sığortalanma haqqında ərizədə qoyulan suallara doğru cavablar vermək;
- 12.2. Sığorta haqqını sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş müddətdə və miqdarda ödəmək;
- 12.3. Sığortaçını sığorta hadisəsi barədə yazılı şəkildə məlumatlandırmaq. Bu vəzifə faydalanan şəxs tərəfindən də yerinə yetirildikdə qənaətbəxş hesab edilir;

- 12.4. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortalanma haqqında ərizə formasında göstərilən və özünə məlum olan, sığortaçının müqavilədən imtina etmək, yaxud onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən bütün hallar barədə sığortaçıya məlumat vermək;
- 12.5. Qanunla və bu Qaydalarda nəzərdə tutulan digər vəzifələri yerinə yetirmək.

IV Fəsil **Sığorta məbləği və sığorta haqqı**

Maddə 13. Sığorta məbləği

- 13.1. Sığortalanmış risklər üzrə sığortaçının öhdəliyinin qanunvericilik, yaxud müqavilə ilə müəyyənləşdirilmiş məbləğlə ifadə olunan son həddidir. Sığorta məbləği Sığortaçı tərəfindən Sığortalı ilə razılaşma əsasında müəyyən edilir və Sığorta müqaviləsində (şəhadətnaməsində) göstərilir.
- 13.2. Əgər Sığorta müqaviləsində başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta məbləği bu sığortanın qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən bütün sığorta hadisələri üzrə verilə biləcək sığorta ödənişinin maksimum məbləğini müəyyən edir.

Maddə 14. Sığorta haqqının hesablanması

- 14.1. Sığorta haqqının miqdarı və ya onun hesablanması və ödənilməsi qaydası Sığorta müqaviləsi (sığorta şəhadətnaməsi) ilə müəyyən edilir.
- 14.2. Sığorta haqqının həcmi Sığorta müqaviləsi bağlandığı an qüvvədə olan və sığorta məbləği əsasında müəyyən edilən sığorta tariflərinə uyğun olaraq müəyyənləşdirilir.

Maddə 15. Sığorta haqqının ödənilməsi

Sığorta haqqının miqdarı və ya onun hesablanması və ödənilməsi qaydası sığorta müqaviləsi ilə hesablanır və həyata keçirilir.

Maddə 16. Sığorta haqqının vaxtında ödənilməməsi

- 16.1. Sığorta haqqı və ya onun hissəsi vaxtında ödənilmədikdə Sığortaçı onun ödənilməsi üçün bu Qaydaların 16.2-ci bəndinin tələbini nəzərə alaraq yazılı surətdə 15 (on beş) günədək müddət müəyyən edə bilər.
- 16.2. Hər bir halda sığorta haqqı və ya onun razılaşdırılmış ilk hissəsi Sığorta müqaviləsi bağlandığı gündən bir aydan gec olmayaraq ödənilməlidir.

Maddə 17. Sığorta müqaviləsinin bağlanması qaydası

- 17.1. Bu Qaydalara əsasən Sığortaçı Sığorta müqaviləsini Sığortalı ilə bağlayır.
- 17.2. Sığortaçının tələbi ilə sığorta müqaviləsini bağlamaqdan ötrü Sığortalı özünə məlum olan, Sığortaçının sığorta riskinin dərəcəsini müəyyənləşdirməsinə təsir edə biləcək halları özündə əks etdirən, müəyyən olunmuş formada yazılı ərizəni dolduraraq Sığortaçıya təqdim etməlidir. Bu ərizə Sığorta müqaviləsinə əlavə olunur və onun tərkib hissəsi hesab edilir.
- 17.3. Sığortalının ərizəsində aşağıdakı məlumatlar öz əksini tapmalıdır:
  - 17.3.1. Sığortalının adı (fiziki şəxs olduqda, həmçinin soyadı və atasının adı), ünvanı və telefon nömrəsi;
  - 17.3.2. Sığorta olunanların soyadı, adı, atasının adı, doğum tarixi, ünvanı və telefon nömrəsi;
  - 17.3.3. Riskin dərəcəsini və sığorta haqqını müəyyənləşdirmək üçün lazım olan digər məlumatlar.
- 17.4. Sığorta müqaviləsi yazılı olaraq aşağıdakı hər hansı bir formada bağlanır:
  - 17.4.1. Tərəflərin bu Qaydalar əsasında Sığorta müqaviləsini tərtib edərək qarşılıqlı imzalaması yolu ilə;
  - 17.4.2. Bu Qaydalar ilə Sığortalının razı olmasını təsdiq etməsi şərti ilə Sığortaçı tərəfindən ona Sığorta şəhadətnaməsinin verilməsi yolu ilə;
- 17.5. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən Sığortalı özünə məlum olan, habelə Sığortaçının yazılı surətdə tələb etdiyi və sığorta müqaviləsindən imtina etmək, yaxud onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən bütün hallar barədə Sığortaçıya məlumat verməlidir.
- 17.6. Eyni sığorta marağı ilə bağlı bir neçə sığortaçı ilə sığorta müqaviləsi bağlayan Sığortalı bu barədə sığortaçılardan hər birinə məlumat verməlidir. Həmin məlumatda digər sığortaçının adı və müvafiq sığorta məbləği göstərilməlidir. Tələb edildikdə bu məlumatları təsdiq edən müvafiq sənədlər təqdim olunmalıdır.
- 17.7. Sığorta obyektini bir neçə sığortaçıda sığortalandığı halda, Sığortaçılar Sığortalı qarşısında birgə məsuliyyət daşıyırlar.

Maddə 18. Sığorta müqaviləsinə əlavələr və dəyişikliklər edilməsi və xitam verilməsi qaydası

- 18.1. Sığorta müqaviləsinə edilən əlavələr və dəyişikliklər yazılı formada tərtib olunmalı və hər iki tərəfdən imzalanmalıdır.
- 18.2. Sığorta müqaviləsinə aşağıdakı hallarda vaxtından əvvəl xitam verilir:
  - 18.2.1. Sığorta predmeti artıq mövcud olmadıqda;
  - 18.2.2. Qanunvericilikdə müəyyən edilmiş hallar istisna olmaqla, Sığortalı fiziki şəxs öldükdə və ya Sığortalı hüquqi şəxs ləğv olunduqda;

- 18.2.3. Sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı olmadıqda və sığorta riskinin mövcudluğu, səbəbi sığorta hadisəsi olmayan hallara görə başa çatdıqda;
  - 18.2.4. Sığortaçı Sığortalı qarşısında öz öhdəliklərini tam olaraq yerinə yetirdikdə;
  - 18.2.5. Sığorta marağı artıq mövcud olmadıqda;
  - 18.2.6. Sığortalı sığorta haqqını Sığorta müqaviləsində müəyyən edilən qaydada ödəmədikdə;
  - 18.2.7. Sığortalı və ya Sığortaçı sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi tələbi ilə çıxış etdikdə;
  - 18.2.8. Qanunvericilikdə müəyyən edilmiş digər hallarda.
- 18.3. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu dövrdə Sığortalı məhkəmənin qərarı ilə fəaliyyət qabiliyyəti olmayan hesab edilmişdirsə, yaxud onun fəaliyyət qabiliyyəti məhkəmənin qərarı ilə məhdudlaşdırılmışdırsa, məhkəmənin müvafiq qərarının qüvvəyə mindiyi andan xitam verilmiş hesab edilir, Sığortalının hüquq və vəzifələrini onun qəyyumu və ya himayəçisi həyata keçirir.

Maddə 19. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermə ilə bağlı xəbərdar etmə

- 19.1. Bu Qaydaların 18.2-ci bəndində göstərilən hallarda Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi üçün əsas olan şərait yarandıqda, 19.2-ci bənd nəzərə alınmaqla Sığorta müqaviləsinə xitam verilməsində maraqlı olan tərəf dərhal digər tərəfi bu barədə xəbərdar etməlidir.
- 19.2. Bu qaydaların 18.2.7-ci bəndinə uyğun olaraq Sığortalının və ya Sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verilməyə, bu barədə bir tərəf digərinə ən azı 30 (otuz) gün əvvəl (sığorta müqaviləsi beş ildən çox müddətə bağlanmış olduqda 60 (altmış) gün, üç aydan az müddətə bağlanmış olduqda isə 5 (beş) iş günü əvvəl), tələbini əsaslandırdığı yazılı bildiriş göndərməlidir. Belə bildiriş Sığorta müqaviləsinin xitam tarixini özündə əks etdirməklə Sığortalının və ya Sığortaçının Sığorta müqaviləsində göstərilən ünvanına göndərildikdə Sığorta müqaviləsi bildirişdə göstərilən tarixdən xitam edilmiş sayılır. Bu bildirişin poçt vasitəsilə göndərilməsi, yuxarıda göstəriləyi kimi, həmin xəbərdarlığın edilməsi faktının sübut edilməsi üçün kifayətdir və Sığorta müqaviləsi bildirişdə göstərilən tarixdən və vaxtdan etibarsız sayılacaq.

Maddə 20. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermənin nəticələri

- 20.1. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı həm də müqaviləyə hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, Sığortaçı həmin müqavilə üzrə (qrup halında sığorta zamanı isə müqavilənin hər hansı sığorta predmeti ilə bağlı sığorta haqqına mütənasib olan) sığorta haqqının qaytarılan hissəsindən işlərin aparılması xərclərinin müqavilənin qurtarmamış müddətinə mütənasib hissəsini çıxmaqla həmin müddət üçün sığorta haqlarını ona qaytarır. Sığortalının sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi ilə bağlı tələbi sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) bütünlüklə sığortalıya qaytarır.
- 20.2. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqaviləyə hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə o, sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) bütünlüklə sığortalıya qaytarır; əgər bu tələb sığortalının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərcləri çıxılmaqla, müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) qaytarır.
- 20.3. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı həm də müqaviləyə hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam vermə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqına (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarına) bərabər və ya ondan çox miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, sığorta haqqı (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqları) sığortalıya qaytarılır.
- 20.4. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam vermə anınadək Sığortaçı tərəfindən Sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqından (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarından) az miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, həmin sığorta haqqı məbləği ilə sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq miqdarında sığorta haqqının Sığortalıya qaytarılması müvafiq olaraq bu Qaydaların 20.1-ci və 20.2-ci bəndlərində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.
- 20.5. Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta haqqının yenidən hesablanmalı olması halında Sığortaçı bunlardan hansının daha yüksək olmasından asılı olaraq, artıq qazanılmış sığorta haqqını və ya hər hansı minimal və (və ya) depozit sığorta haqqının qısamüddətli hissəsini saxlamaq hüququna malikdir.

Maddə 21. Sığorta müqaviləsində əlavə şərtlərin nəzərdə tutulması

Sığorta müqaviləsi bağlanarkən Sığortalı və Sığortaçı qanunvericiliyə zidd olmayan başqa şərtlər barədə razılığa gələ bilərlər.

Maddə 22. Sığorta müqaviləsinin qüvvəyə minməsi

Sığorta müqaviləsində başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, Sığorta müqaviləsi sığorta haqqının ilk hissəsinin və ya tam ödənilməsindən sonra qüvvəyə minir.

Maddə 23. Sığorta müqaviləsi qüvvədə olduğu zaman tərəflərin qarşılıqlı münasibətləri

- 23.1. Sığortalı sığorta müqaviləsi bağlandıqdan sonra meydana çıxan və Sığortaçının müqavilədən imtina etmək, yaxud onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən sığorta riskinin artması ilə bağlı bütün hallar barədə Sığortaçıya məlumat verməlidir.
- 23.2. Sığorta riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına təsir göstərə bilən hallar haqqında məlumatı aldıqdan sonra Sığortaçı:
  - 23.2.1. Sığorta müqaviləsinə müvafiq dəyişikliklər edə bilər;
  - 23.2.2. Əlavə sığorta haqqının ödənilməsinə tələb edə bilər;
  - 23.2.3. Bu şərait yarıdıqdan sonra Sığorta müqaviləsinə xitam verə bilər.

Maddə 24. Mühüm şərtlər

- 24.1. Sığorta müqaviləsində Mühüm şərtlər müəyyən oluna bilər.
- 24.2. Sığortalı və ya Sığorta olunan tərəfindən belə şərtlərin yerinə yetirilməsi Sığortaçının sığorta ödənişini verməkdən imtina etməsi və ya sığorta müqaviləsinə xitam vermək üçün əsas sayılır.

Maddə 25. Sığorta müqaviləsinin müddəti

- 25.1. Sığorta müqaviləsi müəyyən müddətə bağlanılır.
- 25.2. Bu sığorta yalnız Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən sığorta hadisələri üçün təminat verir.

V Fəsil

Sığorta hadisəsi zamanı ediləcək hərəkətlər

Maddə 26. Sığorta hadisəsi baş verdikdə Sığortalının vəzifələri

- 26.1. Bu Qaydalar əsasında bağlanmış Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə Sığortalı və ya Sığorta olunan şəxs, yaxud Faydalanan şəxs hadisədən xəbər tutduqdan dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində Sığortaçıya və ya onun nümayəndəsinə, eyni zamanda qanunvericiliyə uyğun olaraq həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına hər hansı vasitə ilə xəbər verməlidir.
- 26.2. Sığorta müqaviləsində, yaxud şəhadətnaməsində sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə məlumat verməyin müddəti və (və yaxud) metodu göstərilmişdirsə, bu, müəyyən olunmuş müddətdə və həmin metodla həyata keçirilməlidir.
- 26.3. Sığortalı sığorta hadisəsinin baş verməsi faktını təsdiq edən və (və ya) sığorta ödənişinin həcmi müəyyənləşdirilməsi üçün lazım olan sənədləri və məlumatları Sığortaçıya təqdim etməlidir.
- 26.4. Sığortalı Sığortaçıya araşdırma aparmağa və ona zərərin baş verdiyi şəraiti, onun xarakteri və həcmi müəyyənləşdirmək üçün əhəmiyyət daşıyan sənədlərlə maneəsiz tanış olmaq imkanını verməlidir.
- 26.5. Sığortalıya, Sığorta olunana və ya Faydalanan şəxsə sığorta ödənişi verildikdən sonra Sığortalının itkiləri üçüncü şəxslər tərəfindən tam şəkildə, yaxud qismən ödənilərsə, o cümlədən qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş iddia müddəti ərzində qanuna görə Sığortalını sığorta təminatını əldə etmək hüququndan tam şəkildə və ya qismən məhrum edən şərait yaranarsa, Sığortalı üçüncü şəxslərdən vəsaitləri aldıqdan sonra və ya yuxarıda qeyd olunan şərait yarıdıqdan sonra 5 (beş) iş günü ərzində müvafiq məbləği geri qaytarmalıdır.

Maddə 27. Ziyanın qarşısının alınması və həcmi azaldılması

Bu sığorta ilə əhatə olunmasından asılı olmayaraq, Sığortalı və ya Sığorta olunan artıq baş vermiş istənilən zərər, xəsarət və yaranmış məsuliyyətin azaldılması və gələcəkdə baş verə biləcək belə halların qarşısının alınması məqsədi ilə bütün ağılabatan və zəruri tədbirləri görməyə, o cümlədən tibbi yardım üçün müraciət etməyə və yardım göstərən həkimin bütün tövsiyyələrini yerinə yetirməyə borcludur. Sığortalının və ya Sığorta olunanın belə tədbirləri görməməsinin birbaşa və ya dolayı nəticəsi olaraq baş vermiş istənilən zərər, xəsarət və yaranmış məsuliyyətə münasibətdə sığorta təminatı verilmir. Belə tədbirlər həyata keçirilərkən Sığortalı və Sığorta olunan Sığortaçının verdiyi bütün təlimatları yerinə yetirməyə borcludurlar.

Maddə 28. Sığortaçı tərəfindən nəzarət

- 28.1. Sığortalı sığorta hadisəsinə aid bütün sənədləri və məlumatı Sığortaçıya təqdim etmək, həmçinin sığorta hadisəsi ilə bağlı məsələlərə baxan səlahiyyətli dövlət orqanlarının bütün hərəkətləri barədə təxirə salınmadan məlumat vermək öhdəliyi daşıyır.
- 28.2. Sığortaçının Sığorta olunanı əlavə tibbi müayinədən keçirmək hüququ vardır.

Maddə 29. Sığorta hadisəsinin sübut olunması

Sığorta hadisəsi faktının mövcudluğunu və onun səbəb olduğu ziyanın həcmi sübut etmək Sığortalının vəzifəsidir.

VI Fəsil
Sığorta ödənişi

Maddə 30. Sığorta ödənişinin həcmi

30.1. Sığorta ödənişinin həcmi fərdi qəza hadisəsi nəticəsində alınan xəsarətin ağırlığından asılı olmaqla sığorta məbləğinin aşağıdakı faizlərini təşkil edir:

30.1.1 ölüm – 100 %;

30.1.2. ümumi əmək qabiliyyətinin daimi itirilməsi:

Variant A. Aşağıdakı əlillik qrupları üzrə:

I qrup əlillik – 80%

II qrup əlillik – 60%

III qrup əlillik – 40%

Variant B. Aşağıdakı sığorta ödənişləri cədvəli əsasında:

ƏLİLLİK	Sığorta ödənişləri cəmi, Sığorta məbləğinin faiz nisbətində
Hər iki gözdə görmə qabiliyyətinin tam itirilməsi	100
Tam müalicə olunmaz psixoz	100
Hər iki qolun və ya hər iki əlin itirilməsi	100
Hər iki qulağın travma mənşəyi ilə tam karlığını	100
Aşağı çənənin çıxardılması	100
Nitqin tam itirilməsi	100
Bir qolun və bir ayağın tam itirilməsi	100
Bir qolun və bir ayaq pəncəsinin tam itirilməsi	100
Bir əlin və bir ayaq pəncəsinin tam itirilməsi	100
Bir əlin və bir ayağın tam itirilməsi	100
Hər iki ayağın tam itirilməsi	100
Hər iki ayaq pəncəsinin tam itirilməsi	100
BAŞ	
Kəllə sümüyünün bütün qalınlığı boyu zədələnməsi:	
- ən azı 6 sm ² olan səth	60
- 3 sm ² – dən 6 sm ² – dək olan səth	30
- 3 sm ² – dən az olan səth	20
	40

Aşağı çənənin qismən, qalxan hissənin bütünlükdə və ya yuxarı çənə sümüyünün yarısının çıxardılması		
Bir gözün tam itirilməsi	40	
Bir qulağın tam karlığı	30	
YUXARI ƏTRAFLAR		
	Sağ	Sol
Bir qolun və ya bir əlin itirilməsi	60	50
Qol sümük maddəsinin əsaslı zədələnməsi (müəyyənləşdirilmiş və müalicə olunmaz zədələnmə)	50	40
Yuxarı ətrafların tam iflici (sinirlərin müalicə olunmaz zədələnməsi)	65	55
Dolanın sinirin tam iflici	20	15
Bazunun anikolozu	40	30
Əlverişli vəziyyətdə fiksə edilərək dirsəyin anikolozu (düz bucaqdan 15 dərəcə aralı)	25	20
Əlverişsiz vəziyyətdə fiksə edilərək dirsəyin anikolozu	40	35
İki bazu önü sümük maddəsinin əsaslı itirilməsi (müəyyənləşdirilmiş və müalicə olunmaz zədələnmə)	40	30
Orta sinirin tam iflici	45	35
Bağlama yerində mil sinirinin tam iflici	40	35
Bazu önünün mil sinirinin tam iflici	30	25
Əlin mil sinirinin tam iflici	20	15
Dirsək sinirinin tam iflici	30	25
Biləyin əlverişli vəziyyətdə fiksə edilərək anikolozu (düz və əlin üstü vəziyyətdə)	20	15
Biləyin əlverişsiz vəziyyətdə fiksə edilərək anikolozu (bükmə və deformasiyalı açma və ya çevrilmiş vəziyyətdə)	30	25
Baş barmağın tam itirilməsi	20	15
Baş barmağın qismən itirilməsi (dırnaq falanqası)	10	5

Baş barmağın tam ankilozu	20	15
Şəhadət barmağının tam amputasiyası	15	10
Şəhadət barmağının iki barmaq sümüyünün tam itirilməsi	10	8
Şəhadət barmağının dırnaq falanqasının tam itirilməsi	5	3
Baş barmağın və şəhadət barmağının eyni zamanda amputasiyası	35	25
Şəhadət barmağından savayı baş barmağın və digər barmağın tam itirilməsi	25	20
Baş və şəhadət barmağından savayı iki barmağın tam itirilməsi	12	8
Baş və şəhadət barmağından savayı üç barmağın tam itirilməsi	20	15
Baş barmaq daxil olmaqla dörd barmağın itirilməsi	45	40
Baş barmaqdan savayı dörd barmağın itirilməsi	40	35
Orta barmağın tam itirilməsi	10	8
Baş və şəhadət barmaqlarından savayı bir barmağın tam itirilməsi	7	3
AŞAĞI ƏTRAFLAR		
Ombanın (yuxarı hissəsinin) tam itirilməsi	60	
Ombanın (aşağı hissəsinin) və ayağın tam itirilməsi	50	
Ayaq pəncəsinin tam itirilməsi (baldır ayaq barmağının disartikulyasiyası (parçalara bölünməsi))	45	
Ayaq pəncəsinin qismən itirilməsi Topuqaltı sümüyün disartikulyasiyası (parçalara bölünməsi)	40	
Ayaq pəncəsinin qismən itirilməsi (orta ayaq dırnağının disartikulyasiyası (parçalara bölünməsi))	35	
Ayaq pəncəsinin qismən itirilməsi (ayaq darağı-ayaq dırnağı arxasının disartikulyasiyası (parçalara bölünməsi))	30	
Aşağı ətrafların tam iflici (sinirlərin müalicə olunmaz zədələnməsi)	60	
Xarici dizaltı sinirin tam iflici	30	
Daxili dizaltı sinirin tam iflici	20	

İki sinirin tam iflici (xarici dizaltı sinirin və daxili dizaltı sinirin tam iflici)	40
Ombanın yan hissəsinin ankilozu	40
Dizin ankilozu	20
Ombanın və ya hər iki ayaq sümüklərinin sümük maddəsinin itirilməsi (müalicə olunmaz hal)	60
Diz qapağının sümük maddəsinin itirilməsi və bununla bağlı fraqmentlərin əsaslı ayrılması və ayağın uzadılması (dartılması) zamanı hərəkətlərin məhdudlaşması	40
Diz qapağının itirilməsi, hərəkətlərin saxlanması şərti ilə	20
Aşağı ətrafların ən azı 5 sm qısaldılması	30
Aşağı ətrafların 3 sm-dən 5 sm-ə dək qısaldılması	20
Aşağı ətrafların 1 sm-dən 3-sm-dək qısaldılması	10
Ayaq pəncəsinin bütün barmaqlarının amputasiyası	25
Ayaq pəncəsinin baş barmağı da daxil olmaqla dörd barmağın amputasiyası	20
Ayaq pəncəsinin dörd barmağının tam itirilməsi	10
Ayaq pəncəsinin baş barmağının tam itirilməsi	10
Ayaq pəncəsinin iki barmağının tam itirilməsi	5
Ayaq pəncəsinin, baş barmaqdan savayı bir barmağın amputasiyası	3

30.1.3. Sınıqlar:

	Omba və ya çanaq sümüyünün sınığı (bud sümüyü və bütümdən savayı):	
1	a) Çoxsaylı sınıqlar (ən azı biri ağır və biri tam) b) Bütün digər ağır sınıqlar c) Çoxsaylı sınıqlar, ən azı biri tam ç) Bütün digər sınıqlar	100 50 30 20
2	Omba və dabanın sınığı: a) Çoxsaylı sınıqlar (ən azı biri ağır biri tam) b) Bütün digər ağır sınıqlar c) Çoxsaylı sınıqlar, ən azı biri tam ç) Bütün digər sınıqlar	50 40 30

		20
3	Baldır, körpücük sümüyü, topuq, dirsək oynağı, bazu və ya bazu önü sümüyünün sınığı (bilək daxil olmaqla, lakin mil sümüyünün kəsik sınığı istisna olmaqla): a) Çoxsaylı sınıqlar (ən azı biri ağır və biri tam) b) Bütün digər sınıqlar c) Çoxsaylı sınıqlar, ən azı biri tam ç) Bütün digər ağır sınıqlar	40 30 20 12
4	Aşağı çənənin sınığı: a) Çoxsaylı sınıqlar (ən azı biri ağır və biri tam) b) Bütün digər ağır sınıqlar c) Çoxsaylı sınıqlar, ən azı biri tam ç) Bütün digər sınıqlar	30 20 16 8
5	Kürək, diz qapağı, döş sümüyü, əlin (barmaqlar və biləkdən savayı), ayaq pəncəsinin sınığı (barmaqlar və dabandan savayı) sınığı: a) Bütün digər ağır sınıqlar b) Bütün digər sınıqlar	20 10
6	Bazu önü mil sümüyünün klassik sınığı: a) Ağır sınıqlar b) Bütün digər sınıqlar	20 10
7	Onurğa sütununun sınıqları (büzdümdən savayı bütün fəqərələr): a) Bütün kompresyon sınıqlar b) Bütün tinəbənzər, köndələn çıxıntılar və ya çanaq sümüyünün sınığı d) Onurğa sütununun bütün digər sınıqları	20 20 10
8	Bir və ya bir neçə qabırğanın, almacıq sümüyünün, büzdümün, yuxarı çənənin, burunun, bir və ya bir neçə ayaq barmaqlarının, bir və ya bir neçə əl barmaqlarının sınığı:	
	a) Çoxsaylı sınıqlar (ən azı biri ağır və biri tam) b) Bütün digər ağır sınıqlar c) Çoxsaylı sınıqlar, ən azı biri tam ç) Bütün digər sınıqlar	16 12 8 4

Xüsusi anlayışlar:

- İtirilmə: əl, ayaq pəncəsi, qol və ya ayağın itirilməsi, bədən üzvünün fiziki yolla ayrılması və ya onun funksiyalarının tam və ya daimi olaraq itirilməsi deməkdir;
- Eşitmə qabiliyyətinin itirilməsi: eşitmə qabiliyyətinin tam və bərpasız itirilməsi deməkdir;

- Nitqin itirilməsi: nitqin tam və ya bərpasız itirilməsi deməkdir;
- Gözün itirilməsi: görmə qabiliyyətinin tam və bərpasız olaraq itirilməsi deməkdir. Əgər göz korreksiyasından sonra görmə qabiliyyəti 3/60 və ya Şnellen (Snellen) cədvəli üzrə bundan az olaraq qalrsa, belə hal baş vermiş hesab edilir.

Xüsusi müddəalar:

- Əl barmaqlarının (baş və şəhadət barmaqlarından savayı) və ayaq pəncəsinin barmaqlarının (baş barmaqdan savayı) ankilozu bu bədən üzvlərinin itirilməsi üzrə ödənilməli olan ödənişin yalnız 50%-ə qədər haqq verir;
  - Əgər sığorta olunan solaxaydırsa və bunun ərizə formasında qeyd etmiş və ya rəsmi olaraq solaxay kimi qəbul edilirsə, bu halda sol və ya sağ əl-ayağın müxtəlif əlilliyinə görə müəyyən edilmiş faiz nisbətlərinin yerləri dəyişdiriləcəkdir.
- 30.2. Əmək qabiliyyətinin müvəqqəti ümumi itirilməsi zamanı əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsinin 60-ci təqvim günündən başlayaraq 120 gün müddətində ümumi sığorta məbləğinin (qrup halında sığorta zamanı hər bir sığorta olunana münasibətdə) 75%-ni aşmamaq şərtilə əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsinin hər gününə görə - 30 (otuz) manat məbləğində sığorta ödənişi veriləcək.
- 30.3. Yanıqların olması halında sığorta ödənişi, bu maddənin 30.1.2-ci bəndində müəyyən edilmiş əlillik dərəcələri əsasında verilir.

Maddə 31. Fərdi qəza hadisəsinin nəticələrinin təzahür müddəti

- 31.1. Ölüm bədbəxt hadisənin baş verdiyi andan 12 ay müddətində baş verərsə, bədbəxt hadisə nəticəsində baş vermiş ölüm hesab olunur.
- 31.2. Əmək qabiliyyətinin daimi itirilməsinə görə ödəniş o halda verilir ki, əmək qabiliyyətinin itirilməsi bədbəxt hadisənin baş verdiyi andan 12 ay müddətində baş vermiş olsun və 12 ay ərzində davam etsin.

Maddə 32. Sığorta müqaviləsində göstərilməyən bədən xəsarətləri

Sığorta müqaviləsində göstərilməyən bədən xəsarətləri nəticəsində əmək qabiliyyətinin hər hansı daimi itirilməsinə görə ödəniş Sığorta olunanın məşğuliyyət növü nəzərə alınmadan, həmin bədən xəsarətlərinin Sığorta olunanın daimi əmək qabiliyyətinin itirilməsinə təsiri dərəcəsinin, bu Sığorta müqaviləsində göstərilmiş bədən xəsarətlərinin Sığorta olunanın ümumi əmək qabiliyyətinin itirilməsinə təsiri dərəcəsi ilə müqayisə etmək yolu ilə müəyyən edilərək analoji qaydada veriləcəkdir.

Maddə 33. Bir neçə xəsarət üzrə sığorta ödənişi

- 33.1. Bir bədbəxt hadisə nəticəsində eyni vaxtda bir neçə bədən xəsarəti alınarsa, sığorta ödənişinin həcmi xəsarət üçün nəzərdə tutulmuş sığorta ödənişi hissələrinin cəmləşdirilməsi yolu ilə müəyyən olunur.
- 33.2. Bir və ya bir neçə bədbəxt hadisə nəticəsində bədənin bir neçə ayrı hissəsinin (bilək, əl, pəncə, ayaq) aldığı xəsarətə münasibətdə ödənişin ümumi məbləği bədənin bütün hissələrindən istifadə imkanlarının itirilməsi və ya fiziki olaraq itirilməsi zamanı verilən sığorta ödənişi məbləğini aşı bilməz.

Maddə 34. Əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsinə görə sığorta ödənişi

Əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsinə görə ödəniş yalnız həmin sığorta hadisəsi üzrə əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsinin tam vaxtı müəyyən olunduqdan sonra həyata keçirilir.

Maddə 35. Sığorta ödənişinin verilməsi üçün tələb olunan sənədlərin siyahısı

Sığorta ödənişinin verilməsi haqqında qərar qəbul etmək üçün Sığortalı bədbəxt hadisənin baş verməsi faktını, həmçinin, bədbəxt hadisə nəticəsində Sığorta olunanın həyat və sağlamlığına vurulan ziyanın həcmi göstərən bütün sənədləri, o cümlədən aşağıdakı sənədləri Sığortaçıya təqdim etməlidir:

- 35.1. Sığorta hadisəsi haqqında yazılı ərizə;
- 35.2. Sığorta müqaviləsinin (Sığorta şəhadətnaməsinin) əsli;
- 35.3. Sığorta hadisəsinin baş verməsini faktını təsdiq edən sənədlər, o cümlədən:
- 35.3.1. Əmək qabiliyyəti müvəqqəti itirildikdə - əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsi vəərəqəsi;
- 35.3.2. Əmək qabiliyyəti daimi itirildikdə - Tibbi Sosial Ekspert Komissiyasının arayışı;
- 35.3.3. Ölüm zamanı – VVAQ orqanının arayışı aid edilir.

Maddə 36. Sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi qaydası və şərtləri

- 36.1. Sığortaçı sığorta ödənişini Sığorta olunana və ya onun qanuni vərəsələrinə ödəyir.
- 36.2. Sığorta ödənişinin miqdarının müəyyən edilməsi və ödənilməsi qaydası bu Qaydalara əsasən bağlanan Sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilir.
- 36.3. Sığorta müqaviləsində azadolma məbləği nəzərdə tutulduğu halda, sığorta ödənişi azadolma məbləği çıxılmaqla ödənilir.
- 36.4. Sığorta ödənişinin verilməsi zamanı Sığortaçı sığorta ödənişi məbləğindən Sığortalının ona ödəməli olduğu, vaxtı çatmış və ya gecikdirilmiş sığorta haqqı məbləğini tutmaq hüququna malikdir.
- 36.5. Sığortaçı bu Qaydaların 35-ci maddəsində sadalanan sənədlərdən sonuncusunu aldıqdan sonra 7 (yeddi) iş günü ərzində sığorta ödənişini verməli, yaxud da sığortalıya, sığorta olunana və ya faydalanan şəxsə sığorta ödənişinin verilməsindən imtina haqqında yazılı şəkildə əsaslandırılmış bildiriş

təqdim edilməlidir.

- 36.6. Qanunvericilikdə və ya bu Qaydalarda nəzərdə tutulmuş əsaslar aşkar olunduqda və ya əmələ gəldikdə, Sığortaçı verilmiş sığorta ödənişinin geri qaytarılması tələbini irəli sürmək hüququna malikdir.

Maddə 37. Sığorta ödənişinin verilməsindən imtinanın əsasları

Əgər Sığorta müqaviləsində başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, aşağıdakı halların nəticəsində ortaya çıxan istənilən zərərlərin bu sığorta ilə əvəzi ödənilmir və sığorta ödənişinin verilməsindən imtina edilir.

- 37.1. Bu Qaydaların 23.1 və 26.1-ci bəndlərinin tələblərinə əməl edilməməsi nəticəsində, o cümlədən sığorta predmeti və (və ya) sığorta hadisəsi barəsində Sığortalının Sığortaçıya qəsdən yanlış məlumat verməsi nəticəsində Sığortaçının sığorta riskini qiymətləndirmək, həmçinin sığorta hadisəsinin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması ilə əlaqədar olaraq onun mənafeləri əhəmiyyətli dərəcədə pozulduqda;
- 37.2 Sığortalının və ya Sığorta olunanın sığorta hadisəsinin baş verməsinə yönələn qəsdən etdiyi hərəkəti və ya hərəkətsizliyi, habelə sığorta hadisəsi ilə birbaşa səbəb əlaqəsində olan qəsdən cinayət törətməsi;
- 37.3 Sığorta müqaviləsi və ya qanunla hərbi risklərin sığortalıması nəzərdə tutulmadıqda hadisənin baş verməsinin hərbi əməliyyatlar və ya hərbi xarakterli tədbirlər hesab edilən halların nəticəsi olması;
- 37.4 Baş vermiş hadisənin Sığorta müqaviləsinə görə sığorta hadisəsi hesab edilməməsi;
- 37.5 Sığorta hadisəsinin sığorta haqqının tam və ya onun ilk hissəsinin ödənilməsi müddəti başa çatdıqdan sonra baş verməsi halında sığorta haqqı ödənilməmiş olduqda;
- 37.6 Sığorta hadisəsinin sığorta haqqının növbəti hissəsinin müqavilədə nəzərdə tutulmuş ödənilməsi müddəti başa çatdıqdan 15 (on beş) gün sonra baş verməsi halında sığorta haqqının müvafiq hissəsi ödənilməmiş olduqda;
- 37.7 Sığorta hadisəsinin bu Qaydaların 16.1-ci bəndində nəzərdə tutulmuş halda Sığortaçının müəyyən etdiyi müddətin başa çatmasından 3 (üç) gün sonra baş verməsi halında sığorta haqqının müvafiq hissəsi ödənilməmiş olduqda;
- 37.9. Sığortalı tərəfindən sığorta hadisəsinin baş verməsinə və ya zərərin həcmi artırmasına gətirib çıxaran, sığorta müqaviləsinə, bu qaydaya və ya qanunvericiliyə əsasən ona həvalə edilən öhdəlik və şərtləri yerinə yetirmədiyi təqdirdə Sığortaçının verməməyə haqlı olduğu sığorta ödənişinin məbləği belə yerinə yetirilməməsinin sığorta hadisəsinin baş verməsinə və ya zərərin həcmi artırmasına təsir dərəcəsinə müvafiq olmalıdır.

Maddə 38. Sığorta ödənişinin verilməsindən imtina müddəti

Bu qaydaların 35-ci maddəsində nəzərdə tutulan sənədlərdən sonuncusunun sığortaçıya daxil olduğu tarixdən 7 iş günündən gec olmayaraq sığortaçı sığorta ödənişini verməli, yaxud sığortalıya, sığorta olunana və ya faydalanan şəxsə sığorta ödənişinin verilməsindən imtina haqqında yazılı şəkildə əsaslandırılmış bildiriş təqdim etməlidir.

Maddə 39. Sığorta müqaviləsinin şərtlərinin yerinə yetirilməməsinə və ya lazımi qaydada yerinə yetirilməməsinə görə tərəflərin məsuliyyəti

Sığorta müqaviləsinin şərtlərinin yerinə yetirilməməsinə və ya lazımi qaydada yerinə yetirilməməsinə görə tərəflər qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

Maddə 40. Mübahisələrin həlli qaydası

Bu Qaydalar əsasında bağlanmış sığorta müqaviləsindən irəli gələn mübahisələr Sığortaçı ilə Sığortalı arasında danışıqlar yolu ilə, tərəflər razılığa gələ bilmədikdə isə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və Azərbaycan Respublikasının məhkəmələri tərəfindən həll edilir.

Maddə 41. Tarif dərəcələrinin əsaslandırılması

Tarif dərəcələri əsaslandırılarkən əvvəlcə netto dərəcələr hesablanır. Netto dərəcələrin hesablanmasında aşağıdakı məlumatlardan istifadə edilir:

1. Sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı – $(q)=0.02$;
2. Bir sığorta müqaviləsi üzrə orta sığorta məbləği – $(S_0)=20\ 000$ AZN;
3. Bir sığorta hadisəsi üzrə orta sığorta ödənişi – $(S_0)=3\ 000$ AZN;
4. Bağlanacaq sığorta müqavilələrinin sayı – $(n)=600$;
5. Netto dərəcə – (T_n) ;
6. Netto dərəcənin əsas hissəsi – $(T_ə)$;
7. Risk üstəliyi – (T_r) ;

Netto dərəcənin əsas hissəsi 100 AZN sığorta məbləğinə uyğun olaraq aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$(Tə) = 100 \times (q) \times (Sö) / (So) = 100 \times 0.02 \times 3000 / 20000 = 0.3 \text{ AZN}$$

Risk üstəliyini hesablamaq üçün təminat ehtimalını 0.98 götürək. Bu halda həmin ehtimalla uyğun əmsal $a=2$ olur. Risk üstəliyi aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$(Tr) = 1.2 \times (Tə) \times a \times ((1 - (q)) / ((n) \times (q)))^{1/2} = 1.2 \times 0.3 \times 2 \times ((1 - 0.02) / (0.02 \times 600))^{1/2} = 0.21 \text{ AZN}$$

$$(Tn) = (Tə) + (Tr) = 0.3 + 0.21 = 0.51 \text{ AZN}$$

Tarif dərəcəsinin strukturu: netto dərəcə - 60%, yükləmə - 40%. O cümlədən işlərin aparılması xərci 35%, tarif mənfəəti - 5%.

Brutto dərəcəni (Tb) ilə işarə edək. Onda brutto dərəcənin hesablanması düsturuna əsasən

$$(Tb) = (Tn) / (1 - f) = 0.51 / (1 - 0.4) = 0.51 / 0.6 = 0.85 \text{ AZN}$$

Baza tarif dərəcəsi aşağıda qeyd olunan meyarlara əsasən azaldılır və ya artırılır. Nəticədə yekun tarif dərəcəsi 0.02%-11% aralığında dəyişir:

Meyyar	Əmsal
Sığortalının (sığorta olunanın) fəaliyyət sahəsi	0.8 – 5
Təminatın əhatə dairəsi	0.9 – 2.5
Əlavə sığorta təminatının(ların) tətbiqi	1 – 1.5
Sığorta məbləği	0.8 – 2
Yaş	0.9 – 3
Qrup halında sığorta zamanı sığorta olunanların sayı	0.5 – 1
Zərərlik tarixçəsi	0.8 – 5